

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 8 (51)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2014

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 8 (51). — Рівне: РДГУ, 2014. — 181 с.

Збірник наукових праць містить статті Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасної дидактики в контексті вимог інформаційного суспільства», проведеної в Рівненському державному гуманітарному університеті 17-18 жовтня 2013 р., з загальноосвітніх проблем навчання, компетентнісного підходу, розвитку творчого потенціалу особистості, використання сучасних інформаційних засобів на уроках в загальноосвітніх навчальних закладах.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних працівників, викладачів та студентів вищих, професійно-технічних і загальноосвітніх навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкорвайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 7 від 28.02.2014 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 10.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2014

7. Щуркова Н.Е. Воспитание: новый взгляд с позиции культуры / Н.Е. Щуркова. – М.: Педагогический поиск, 1996. – 75 с.

Е.В. БАЙКАЧЁВА. ПРАВСТВЕННОЕ ВОСПИТАНИЕ КАК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА: ИСТОРИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Резюме. В данной статье рассматривается актуальность избранной проблемы и ее объективная необходимость в моральной личности, как основной двигательной силы общества на различных исторических этапах. Разные подходы к проблемам морального воспитания позволяют конструировать своеобразные модели личности, каждая из которых имеет право на существование и одновременно нуждается в дополнении другой. Современная педагогическая наука стремится к целостному видению личности.

Ключевые слова: мораль, воспитание, качества, личность, идеал, система.

E.V. BAYKACHEVA. MORAL EDUCATION AS A PSYCHO-PEDAGOGICAL PROBLEM: THE HISTORICAL ASPECT

The summary. In given article the urgency of the elected problem and its objective necessity for the moral - spiritual person, as basic motive force of a society in teaching different historical periods. Different approaches to problems of intellectual education allow to construct original models of the person. Each of them has the right to existence and simultaneously another requires addition. The state-of-the-art pedagogical science tends to integrated vision of the person.

Key words: moral, education, qualities, person, ideal, system.

Одержано редакцією 05.12.2013 р.

УДК: 37. 015. 3

А.М. ВАКОЛЮК

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Резюме. Аналіз науково-методичної літератури, умов розвитку суспільства дав змогу визначити такі закономірності розвитку фізичної культури: відповідність історичним епохам та соціальним умовам; вплив регіональних, національних і міжнаціональних компонентів фізичної культури.

Ключові слова: фізична культура, закономірності, розвиток, закони.

Постановка наукової проблеми. Серед багатьох сфер людської діяльності важливе місце займає фізична культура, яка спрямована на фізичне вдосконалення людини. У процесі історичного розвитку створюються специфічні духовні та матеріальні цінності фізичної культури, що відображаються в нагромадженні знань про фізичну природу людини, виданні науково-методичної літератури, будівництві спортивних споруд, виготовленні спортивного інвентарю і т. д. Сукупність матеріальних і духовних цінностей складають традиції фізичної культури народу, які виконують важливі соціальні функції та є складовою частиною національної культури.

Історія фізичної культури вивчає виникнення й розвиток засобів, форм, методів, теорій та систем фізичного виховання на різних етапах існування суспільства [3]. Водночас прослідкувати й обґрунтувати еволюцію фізичної культури з найдавніших часів до наших днів можна лише на основі об'єктивних фактів. Тому їх вивчення є важливою проблемою історії, теорії та методики фізичного виховання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історичні аспекти фізичної культури були предметом численних досліджень [3-5]. У наукових роботах висвітлені передумови виникнення фізичної культури [8; 9], використання традицій фізичної культури в сучасних умовах [5; 11]. Водночас недостатньо вивченими лишаються питання щодо закономірностей виникнення й розвитку фізичної культури.

Завдання дослідження:

1) вивчити основні підходи до визначення закономірностей розвитку та функціонування фізичної культури;

2) окреслити зміст основних закономірностей розвитку фізичної культури.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній науковій практиці існують різні підходи до визначення й обґрунтування закономірностей розвитку та функціонування фізичної культури [5; 6; 8 й ін.].

Одним із перших фундаментальних досліджень цієї проблеми була робота Н.А. Пономарьова [7]. Передумовами виникнення фізичної культури він уважав універсальність людської природи та географічні умови її проживання, що реалізуються тільки через працю, яка є об'єктивною основою фізичної культури. Основна причина її виникнення й розвитку залежить від суспільних потреб людини. Одним із найбільш загальних законів фізичної культури є її залежність від способу виробництва матеріальних благ. Цей закон обумовлює виникнення, розвиток і зміну історичних типів фізичної культури, що відповідають суспільно-економічним формаціям.

У той же час він зазначає, що у фізичній культурі діють закономірності, виражені її внутрішніми тенденціями (розширення сфери діяльності, набуття більш узагальненого (самостійного) характеру, інтенсифікація впливу на людину, збільшення кількості функцій і компонентів, рівневий розвиток у окремих людей, а також країн, взаємозбагачення між країнами й народами тощо). Значний внесок у дослідження зазначеної проблеми зроблено Н.І. Пономарьовим [8-10] на основі аналізу змісту понять "закон",

“закономірність”, “принцип”, “правило”. Зважаючи на культурологічні та педагогічні аспекти фізичної культури, автор обґрунтовує основний закон функціонування та розвитку фізичної культури – обумовленість її економічним і соціально-політичним укладом суспільства, із якого, на думку автора, випливають основні принципи розвитку фізичної культури: прикладність, усебічність, оздоровча спрямованість, ідейність, наукова обґрунтованість, інтернаціоналізм, плановий характер розвитку. Фізична культура у своєму функціонуванні й розвитку підлягає також закону підвищення потреб. Відносна самостійність фізичної культури виражена в її внутрішніх законах: постійне перетворення масової фізичної культури в її всенародність, єдність структурних елементів, об’єктивна цілеспрямованість і самоцільність, суперечності характеру функціонування й розвитку.

На тенденціях розвитку фізичної культури наголошує також В.М. Видрін [1]. Ними, на думку автора, є підвищення її значення як частини культури, розвиток ініціативи й соціальної активності народу в зазначеній галузі, поширення можливостей із метою вияву видів діяльності як складників структури особистості, формування й розвитку теорії фізичної культури та виділення її в самостійну галузь наукових знань, збільшення кількості функцій, інтернаціоналізація, розширення використання технічних засобів, вдосконалення спеціальних засобів, методів фізичного розвитку та спортивного тренування, а також форм управління й керівництва.

Дещо інший підхід до обґрунтування закономірностей фізичної культури висловив С.В. Молчанов [4]. На його думку, в галузі діють загальні й власні закони. Загальні закони (основний закон мети та засобів, соціально цілеспрямованого розвитку фізичної культури, вільної взаємодії інтересів учасників фізкультурної діяльності) визначають головні цілі розвитку фізичної культури й діють на всіх стадіях фізкультурної діяльності (створення, розмноження, засвоєння, забезпечення), а власні (закон підвищення ефективності фізкультурної діяльності, взаємообумовленості та підвищення її потреб, хоч і мають прояви на всіх стадіях цілісного фізкультурного процесу, у свою чергу, відображають сутність відношень лише одного з них.

Українська народна фізична культура як педагогічне явище функціонує згідно із об’єктивно існуючими закономірностями, на підставі яких Є.Н. Приступа [11] сформулював такі педагогічні принципи: природовідповідності, народності й культуровідповідності, самодіяльності. У системі народної фізичної культури зазначені принципи набувають специфічного забарвлення у зв’язку з необхідністю врахування особливостей і закономірностей педагогічного процесу фізичного виховання.

На основі матеріалів дослідження, зокрема на інтегративній, базовій, духовно-фізичній сутності фізичної культури, розумінні біосоціокультурної сутності людини, врахуванні вікової еволюції її фізичного потенціалу та основних тенденцій розвитку суспільних процесів, Ю.М. Ніколаєв [5] поділяє закономірності розвитку фізичної культури на п’ять основних груп:

1. Абсолютна необхідність формування фізичної культури кожною особистістю для її оптимального розвитку, починаючи з раннього віку, до 20-25 років (коли відбувається інтенсивний розвиток рухової функції й закладається база фізичних особливостей та моторних здібностей), і протягом усього життя (коли необхідно підтримувати режим помірної рухової активності, не допускаючи різкого зниження фізичного потенціалу). “Упущення” цієї закономірності призводить до суттєвих “витрат” як для окремої людини, так і для суспільства в цілому.

2. Взаємообумовленість розвитку фізичної й духовної культур людини за визначаючої ролі останньої. Це пов’язано з пріоритетом духовних начал у житті людини й суспільства, обумовлених складними процесами, що відбуваються у фізичній культурі під впливом науково-технічної революції, а також пріоритетом духовного засвоєння об’єктів реальності, які передбачається змінити. Саме на цій основі до фізичної культури висуваються вимоги гармонійного поєднання фізичних здібностей із низкою здібностей психічного й інтелектуального порядку.

3. Збільшення за мірою прогресивного розвитку суспільства тенденції взаємозалежності, взаємопідтримки, взаємопроникнення фізичної культури на рівні її структурних компонентів і форм (фізичного виховання, спорту, фізичної рекреації й рухової реабілітації), взаємодії з іншими видами культури (матеріальної, духовної, художньої і т. д.) та в межах культури з компонентами соціальної системи (матеріальним виробництвом, духовним виробництвом, суспільних відносин та ін.) і далі міжнаціональними системами.

4. Постійний поступальний розвиток фізичної культури, пов’язаний із переходом від одного порядку взаємовідношень і рівня функціонування в системі до іншого. У результаті цього фізична культура набуває більш сучасного виду, посилює й розвиває риси передуючої системи, надає їй нової глибини та багатства змісту.

5. Фізична культура тісно пов’язана у своєму розвитку й функціонуванні із законом підвищення потреб, що й пояснює її вплив на формування всебічного й гармонічного розвитку особистості. Цей закон характеризується тенденцією неухильного зростання особистих потреб людей, пов’язаних із посиленням якісних вимог до них. У зв’язку з цим гостро постає питання про підвищення якісної сторони впливу фізичної культури на особистість.

Отже, у виявленні закономірностей розвитку фізичної культури спостерігається великий діапазон думок, висновків та рекомендацій. У дослідженнях присутня неоднорідність у обґрунтуванні закономірностей фізичної культури, відсутність чітких методологічних основ, у зв’язку з чим має місце змішання основних рис, принципів, функцій, які властиві розвитку фізичної культури. Крім того, у дослідженнях велике розмаїття думок пов’язане з недостатньо чітким розмежуванням термінів “закон”, “закономірність”, “принцип”.

Закон – це, передусім, об’єктивність, те, що не залежить від волі й бажання людини, від її свідомості. Іншою важливою ознакою закону є необхідність такого зв’язку, що неминуче виявляється в процесі розвитку того чи іншого явища. Якщо виникає щось нове, то воно обов’язково пов’язане зі старим, не відкидає старого цілком, а з необхідністю “знімає” потрібне для подальшого розвитку.

Цей зв’язок є необхідним і загальним, тобто він є постійним, внутрішнім і таким, що неминуче повторюється, якщо виникають умови для дії такого зв’язку. Можливість узагальнення якраз і ґрунтується на тому спостереженні, що приблизно за однакових умов можуть відбуватися схожі події, тобто необхідні суттєві зв’язки між речами будуть зберігатися. Закон – філософська категорія, що відображає істотні, загальні, необхідні, стійкі, повторювані відношення залежності між предметами та явищами об’єктивної дійсності, які впливають із їхньої сутності [2].

Із категорією “закон” має зв’язок категорія “закономірність”. Це не тотожні поняття. Вони є однопорядковими, бо відображають необхідні, об’єктивні, загальні зв’язки, які існують в об’єктивній дійсності.

Що ж стосується співвідношення понять “закон” і “закономірність”, то одні автори під закономірністю розуміють єдність законів галузі, спільний їх зв’язок, у якому закон – окремий елемент усієї сукупності. Інші дослідники розглядають закономірність як певну наукову тенденцію прояву закону, який ще не вдається виявити в “чистому вигляді”, або дію закону у вигляді визначеної, більш-менш вираженої тенденції, яка проторує собі шлях крізь безліч випадкових, незакономірних у цьому відношенні явищ.

Ми виходили з того, що закономірність є ширшим поняттям, ніж закон. Це сукупна дія багатьох законів, які конкретизують, наповнюють певним змістом закономірність розвитку природи й суспільства.

Базуючись на засадах теорії наукового пізнання, взаємовпливів етнічного, загальнонаціонального, загальнолюдського для суспільного прогресу, багатофакторності й інтегративності історичного розвитку та аналізі літературних джерел, нами визначено такі основні закономірності розвитку фізичної культури:

- 1) відповідність історичним епохам та соціальним умовам;
- 2) природовідповідність;
- 3) взаємовплив регіональних, національних і міжнаціональних компонентів фізичної культури.

Зазначені закономірності потребують додаткового обґрунтування й разом із тим є основою для аналізу й розвитку фізичної культури як в Україні.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У сучасній науково-методичній літературі реалізується великий діапазон думок і рекомендацій щодо закономірностей розвитку фізичної культури. При цьому часто змішуються принципи, функції, основні риси фізичної культури. Частина закономірностей мала винятково ідеологічний характер.

Зважаючи на об’єктивний історико-педагогічний аналіз розвитку суспільства, можна виділити такі закономірності розвитку фізичної культури: відповідність історичним епохам та соціальним умовам; природовідповідність; взаємовплив регіональних, національних і міжнаціональних компонентів фізичної культури.

Подальших досліджень вимагають питання взаємовпливів різних систем фізичної культури, трансформації засобів тіловиховання протягом певних історичних періодів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Выдрин В.М. Советская физическая культура как феномен культурной революции в СССР: автореф. дис. ... д-ра пед. наук / В.М. Выдрин. – М., 1980. – 41 с.
2. Енциклопедія Української РСР. – К.: [б. в.], 1987. – Т. 4. – С. 76.
3. История физической культуры и спорта / под ред. В.В. Столбова. – М.: Физкульт. и спорт, 1983. – 320 с.
4. Молчанов С.В. Триединство физической культуры / С.В. Молчанов. – Минск: Польша, 1991. – 141 с.
5. Николаев Ю.М. Теоретико-методологические основы физической культуры в предверии XXI века / Ю.М. Николаев. – СПб.: СПбГАФК им. П.Ф. Лесгафта, 1998. – 217 с.
6. Полеску І.К. Становлення та розвиток фізичної культури і спорту народів Балканського півострова: автореф. дис. д-ра пед. наук / І.К. Полеску. – К., 1997. – 48 с.
7. Пономарев Н.А. Методологические основы наук о физической культуре / Н.А. Пономарев. – Л.: [б. и.], 1978. – 47 с.
8. Пономарев Н.И. О законах функционирования и развития физической культуры / Н.И. Пономарев. – Л.: [б. и.], 1989. – 21 с.
9. Пономарев Н.И. Основы социологии физической культуры / Н.И. Пономарев. – Л.: [б. и.], 1976. – 58 с.
10. Пономарев Н.И. Социальные функции физической культуры и спорта / Н.И. Пономарев. – М.: Физкульт. и спорт, 1974. – 287 с.
11. Приступа Є.Н. Становлення і розвиток педагогічних основ української народної фізичної культури: автореф. дис. д-ра пед. наук / Є.Н. Приступа. – К., 1996. – 48 с.
12. Філософія / І.В. Бичко, Ю.В. Осічнюк, В.Г. Табачковський [та ін.]. – К.: Либідь, 1991. – 456 с.

А.Н. ВАКОЛЮК. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНЫЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ

Резюме. Анализ научно-методической литературы, условий развития общества позволил определить следующие закономерности развития физической культуры: соответствие историческим эпохам и социальным условиям, влияние региональных, национальных и межнациональных компонентов физической культуры.

Ключевые слова: физическая культура, закономерности, развитие, законы.

A.M. VAKOLIUK. THEORETICAL AND APPLIED PRINCIPLES OF PHYSICAL EDUCATION

The summary. Analysis of the scientific and technical literature, the conditions of society made it possible to identify such patterns of physical education: matching epochs and social conditions, the impact of regional, national and international components of physical culture.

Key words: physical education, law, development law.

Одержано редакцією 09.12.2013 р.

УДК: 373. 5. 091. 64: 331. 54

M.V. ВАСЬКІВСЬКИЙ

ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ: ЦІННІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД

Резюме. У статті окреслено проблему ціннісно-орієнтованого підходу у процесі професійного самовизначення учнів старшої школи. Автор обґрунтовує роль учителів у професійному самовизначенні учнів, доводить, що профільна школа має орієнтуватися не лише на поглиблене вивчення профільних предметів, а й на корекцію професійного самовизначення з урахуванням процесів соціалізації особистості старшокласників.

Ключові слова: професійне самовизначення старшокласників, ціннісно-орієнтований підхід, профільне навчання, диференціація навчання, профорієнтація, особистісний підхід, соціалізація.

Постановка проблеми. Значним важелем ефективного професійного становлення особистості є її здатність віднаходити особистісний смисл у професійній діяльності. Самостійно проектувати, творити своє професійне життя, приймати відповідні рішення щодо вибору професії, спеціальності, місця роботи – ці проблеми постають перед особистістю протягом усього життя. У період ранньої юності професійне самовизначення не є цілеспрямованим і завершеним процесом. Розвиток самосвідомості, формування системи ціннісних орієнтацій, моделювання свого майбутнього, побудова еталонів ідеального спеціаліста – чинники утворення й розвитку певної системи переконань, які, водночас, формують світогляд. Якщо у цей період мають місце нечіткі світоглядні переконання, превалює змішаність цінностей, то визначитися з майбутньою професією майже неможливо. Професійне самовизначення залежить від розвитку самосвідомості старшокласника, його самооцінки. У старшій школі в учнів самооцінка здебільшого адекватна, за якої відбувається зміна мотивації до навчання. Тож самооцінку слід розглядати як одну з передумов майбутньої професійної діяльності. Для того щоб випускники могли здійснити повноцінне професійне самовизначення, необхідно детально вивчити проблему оптимізації профорієнтаційної діяльності у загальноосвітніх навчальних закладів I-III ступенів з огляду на соціалізацію особистості. Визначний український педагог В. Сухомлинський писав, що «у людини її людяність і риси формуються тільки тому, що з першого подиху свого життя вона – істота суспільна. Суспільна сутність людини виявляється в її відносинах, стосунках, взаєминах з іншими людьми. Пізнаючи світ і себе як частину світу, вступаючи в стосунки з людьми, які задовольняють її матеріальні і духовні потреби, дитина включається в суспільство, стає його членом. Це – процес прилучення особистості до суспільства, який вчені називають *соціалізацією* <...> процес соціалізації є однією з найважливіших передумов формування тієї виховної сили колективу, про яку в педагогічній літературі нерідко доводиться читати як про щось таке, що немовби дається вже в готовому вигляді [5, 448]».

Аналіз сучасних досліджень і публікацій. Дослідження ціннісних орієнтацій здійснено в роботах філософів і психологів В. Алексєєвої, Г. Андрєєвої, О. Бодальова, Г. Дилигенського, О. Донцова, А. Здравомислова, В. Мухіної, Б. Паригіна, А. Серого, М. Яницького та ін., які розкрили загальну сутність і зміст, психологічну природу цінностей через введення практично тотожних понять «ціннісні орієнтації особистості» та «особистісні цінності», які різняться лише віднесенням цінностей скоріше до мотиваційної або змістової сфери.

Щодо поняття «професійне самовизначення», то аналіз психолого-педагогічної і філософської літератури показав, що професійне самовизначення розглядається Є. Клімовим [3] і М. Пряжніковим [4] у взаємозв'язку з поняттями «особистісне і життєве самовизначення». Поняття «освітні орієнтації» пов'язують з «професійним самовизначенням» В. Букетов і М. Певзнер. Професійне самовизначення С. Фукуяма розглядає у взаємозв'язку з поняттями «самоспостереження» і «самопізнання». Як «становлення суб'єктності людини» трактують професійне самовизначення К. Альбуханова-Славська, С. Рубінштейн. Професійне самовизначення як профорієнтаційну компетентність трактує С. Чистякова.

Мета статті полягає у розкритті необхідності ціннісно-орієнтованого підходу до професійного самовизначення учнів та обстоюванні доцільності подавати у підручниках для старшої школи завдань, спрямованих на профільне навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Систему профільної школи можна визначити як педагогічну форму загальнонавчального супроводу соціально-професійного розвитку й самовизначення учнів, як особливу сферу діяльності навчального закладу, спрямовану на підтримку особистісного становлення, здійснення професійного вибору, а також соціальної адаптації школярів. Педагогічний супровід соціально-професійного самовизначення учнів передбачає оволодіння основними компетенціями, тобто універсальними якостями, що дає можливість особистості реалізувати себе в різних соціально-економічних і культурних умовах.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
<i>Васьківська Г.О.</i> Людиноцентризм як домінанта формування у старшокласників системи знань про людину.	4
<i>Кондрашова Л.В.</i> Здоров'язберігаючий аспект навчання як актуальна проблема сучасної дидактики.	8
<i>Тадеев П.О., Борисюк Л.Р.</i> Вітчизняні та зарубіжні концепції обдарованості: порівняльний аналіз.	12
<i>Петрук Л.П.</i> Становлення і розвиток проблемного навчання у педагогіці.	15
<i>Галатюк Ю.М.</i> Творча та інформаційна функції навчання у контексті сучасної освітньої парадигми.	18
<i>Байкачова К.В.</i> Моральне виховання як психолого-педагогічна проблема: історичний аспект.	21
<i>Ваколюк А.М.</i> Теоретико-прикладні засади розвитку фізичної культури.	24
<i>Васьківський М.В.</i> Професійне самовизначення старшокласників: ціннісно-орієнтований підхід.	27
<i>Вербець ВВ.</i> Ризики ескалації соціально-психологічного дискомфорту особистості.	30
<i>Глінчук Ю.О.</i> Аспекти охорони праці при використанні інформаційних технологій у освітньому середовищі.	34
<i>Грицюта О.Ф.</i> Важливість закладів відпочинку християнської орієнтації для розвитку особистості підлітка.	38
<i>Дем'янчук В.А., Риженко І.М., Чабан В.Й.</i> Культура безпеки людини – безпека суспільства в ХХІ столітті.	42
<i>Коваль В.В.</i> Вікові особливості фізичного виховання учнів у закладах професійно-технічної освіти України.	46
<i>Косарева О.І.</i> Синдром дефіциту уваги з гіперактивністю: причини виникнення та шляхи корекції.	51
<i>Левчук (Тимочко) І.Б.</i> Теоретичний аналіз проблеми просвітницько-громадської діяльності православних братств Волині (2 пол. ХІХ – початку ХХ ст.).	54
<i>Листопад О.А.</i> Проблема діагностування творчого потенціалу у дітей у Західній Європі і США.	58
<i>Мишкарьова С.В.</i> Організаційні засади діяльності Братства православних богословів у Польщі (1934-1938 рр.).	62
<i>Нечипорук Л.І.</i> Випереджуюча освіта як основа гармонійного соціоприродного розвитку суспільства ХХІ століття.	65
<i>Оксенюк О.В.</i> Особливості формування громадянської компетентності в учнів (досвід Рівненської української гімназії).	68
<i>Павлюк Г.С., Безкоровайна О.В.</i> Інтерактивні форми та методи виховання гуманності в дітей молодшого шкільного віку у контексті розвитку культури спілкування.	71
<i>Пелех Л.Р.</i> Особливості взаємовідносин суб'єктів ціннісно-зорієнтованого підходу в навчально-виховному процесі (Україно-Польський досвід).	74
<i>Світельська-Дірко С.В.</i> Виховання відповідальності учнів молодших класів засобами казки в творчості В.О. Сухомлинського.	78
<i>Стельмашук Ж.Г.</i> Дисциплінованість особистості школяра: до проблеми термінології.	81
<i>Стихун Л.П., Стихун Н.В.</i> Використання елементів театрального мистецтва у сучасній педагогічній практиці загальноосвітніх шкіл.	84
<i>Суботюк В.І.</i> Науково-методичні засади екологічного виховання молодших школярів у світлі вимог інформаційного суспільства.	88
<i>Трохимчук І.М.</i> Система екологічного виховання учнів основної школи в сучасних умовах.	91
<i>Ціпан Т.С.</i> Формування ціннісного ставлення підлітків до держави в умовах дитячо-юнацьких об'єднань.	95
<i>Чорноус В.П.</i> Творчість особистості у дискурсі практичної психології.	99
<i>Янцур М.С.</i> Профорієнтаційна компетентність учнів основної школи, яка формується в процесі трудового навчання.	101
<i>Біляковська О.О.</i> Модифікація оцінювання у новітньому форматі уроку.	106
<i>Волкова В.В.</i> Компетентнісний підхід у навчанні міжкультурної комунікації іноземною мовою.	108
<i>Галатюк М.Ю.</i> Навчально-пізнавальна компетентність старшокласників крізь призму системного і діяльнісного підходів до процесу едукції.	112
<i>Гнедко Н.М.</i> Дидактичні основи використання засобів віртуальної наочності на уроках української мови та літератури.	115
<i>Гринькова Н.М.</i> Дидактичний аспект організаційних форм і методів театральної педагогіки.	120
<i>Дереза І.С.</i> Взаємозв'язок навчання і самоосвітньої діяльності в професійному саморозвитку студентів.	124
<i>Дмитришина Н.М.</i> Генетична площина актуальних проблем дидактики у світлі чернечого виховання на теренах Західної України (30-ті рр. ХХ ст.).	127
<i>Жулаєва В.О.</i> Забезпечення валідності й надійності тестів протягом життєвого циклу.	129
<i>Косянчук С.В.</i> Формування ціннісно-сміслових орієнтацій старшокласників в умовах особистісно-орієнтованого навчання.	132
<i>Лопатинська І.С.</i> Емоційно сприятливе середовище як умова результативності вивчення іноземної мови учнями.	136
<i>Мандрик Н.В.</i> До проблеми сучасного уроку української мови.	139
<i>Просенюк А.І.</i> Взаємодія дошкільних навчальних закладів та сім'ї в процесі впровадження особистісно розвивального вектору навчання.	142
<i>Рябовол Л.Т.</i> Правові предметні компетенції як показники профільної правової предметної компетентності (критерії визначення рівнів сформованості).	145
<i>Шутяк В.Г.</i> Про політехнічну освіту молодших школярів.	150

<i>Рибачук І.Г.</i> Дидактичні ідеї в педагогічній спадщині А.С. Макаренка.	153
<i>Тимощук О.С.</i> Зміст підготовки майбутніх вчителів технологій у галузі охорони праці.	156
<i>Войтович О.П., Сергієнко В.П., Войтович І.С.</i> Створення та використання навчальних ВІКІ-ресурсів з природничих дисциплін.	159
<i>Совгар О.М.</i> Постаць Ю. Романчука в історико-педагогічних працях.	165
<i>Приймак О.П.</i> Формування загальнонавчальних умінь та навичок у першокласників на уроках математики ..	168
<i>Маланюк М.М.</i> Модель розвитку творчих математичних здібностей учнів ліцею засобами інформаційних технологій.	171
<i>Шевчук О.А.</i> Мотивація ведення безпечного, тверезого, здорового способів життя в процесі вивчення дисципліни «БЖД».	175
<i>Відомості про авторів.</i>	178